

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากที่ประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตการณ์ด้านเศรษฐกิจเมื่อ เดือนกรกฎาคม 2542 ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วประเทศรัฐบาลซึ่งมี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการกำหนดเรื่องกองทุนหมู่บ้านมาใช้เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 โดยรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของประชาชนที่มีความยากจนในชนบทและชุมชนเมืองคือ การไม่มีทุนและหมดโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ลดค่าใช้จ่ายตลอดจนการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลมีเจตนาที่ว่าจะแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนทั้งประเทศโดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 สำหรับใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและสังคมเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตอีกด้วย

นโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นรูปธรรมหนึ่งของการแปรนโยบายไปสู่การปฏิบัติว่ารัฐบาลจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เงินกองทุนหมู่บ้านมีโอกาสออกเงยเป็นต้นทุนให้หน่วยเล็ก ๆ ของสังคมได้นำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างเสริมความแข็งแรงให้กับตัวเองได้ตามวัตถุประสงค์เพราะการจัดตั้งกองทุนในระดับหมู่บ้านนี้ไม่ใช่เรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้น เช่น เงินผันมียาชาว่า โครงการแก้ไขความยากจน (กข.คจ.) กองทุนชุมชน (Social Investment Fund : SIF) กลุ่มออมทรัพย์กองทุนชุมชน เงิน 100,000 บาท ธนาคารชาวบ้าน ฯลฯ และที่สำคัญผลการดำเนินโครงการส่วนใหญ่ถูกกำหนดนโยบายและแผนงานโดยกลุ่มนักการเมืองและหน่วยงานราชการจากส่วนกลางมีการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านรูปแบบต่างๆซึ่งจากการสำรวจข้อมูลใน

ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล เช่น กองทุนธนาคารควายของกรมปศุสัตว์ กองทุนเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) กองทุนผู้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ กองทุนกลุ่มแม่บ้าน กองทุนโคขุนยุวชน (พัฒนาชุมชน กองทุนหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตัวเองหรือ อพป.) นอกจากนั้นยังมีกองทุนที่ตั้งโดยหมู่บ้านได้แก่กองทุนออมทรัพย์ และกองทุนธนาคารหมู่บ้าน กองทุนโดยการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ กองทุนนุ้ย และโครงการเลี้ยงโคขุนเป็นต้น ตามที่รัฐบาลให้หมู่บ้านบริหารกองทุนต่าง ๆ มีเพียงไม่กี่หมู่บ้านที่สามารถใช้ประโยชน์จากกองทุนยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้สำเร็จ

จากประสบการณ์ของนายสนั่น ใจมา ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านท่าสองท่า ตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (รัตน, 2544) พูดถึงความสำเร็จของการบริหารกองทุนหมู่บ้านเป็นเพราะประชาชนในหมู่บ้านคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก โดยคิดพิจารณาด้วยเหตุผลพยายามพัฒนาปรับปรุงรูปแบบกฎเกณฑ์ให้เป็นที่พอใจของทุกฝ่ายและเน้นเรื่องความโปร่งใสโดยเปิดเผยข้อมูลการบริหารงานให้สมาชิกของชุมชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอและกำไรที่ได้จากการบริหารงานก็นำมาสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ทำให้ทุกฝ่ายพอใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะเขาเห็นความสำคัญ แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้สำเร็จในทันทีเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็นำมาหารือร่วมกันหาทางปรับปรุงแก้ไขกันเรื่อยมา สำหรับหมู่บ้านที่จัดการบริหารจัดการกองทุนไม่ประสบผลสำเร็จจะมีลักษณะตรงข้ามกัน คือ ผู้นำเผด็จการ หวงอำนาจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การติดตาม ตรวจสอบ ซึ่งมีสาเหตุหลายอย่างแต่ที่สำคัญคือ ผู้นำชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในประเด็นนี้ไม่เพียงชาวบ้านเท่านั้นแต่คณะกรรมการก็ไม่เข้าใจด้วยจึงทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ

บ้านศรีบุญเรือง หมู่ 3 ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่กำลังดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับอนุมัติงบประมาณปัจจุบัน บ้านศรีบุญเรืองมีจำนวน 235 ครัวเรือน ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตร รับราชการ ค้าขาย ยังมีการรวมกลุ่มในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มตัดเย็บ กลุ่มธ.ก.ส. กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มออม. กลุ่มออมทรัพย์เป็นต้น เงินกองทุนหมู่บ้านที่เข้ามาในหมู่บ้านนโยบายจากส่วนกลางโดยที่ชาวบ้านไม่ได้เตรียมความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมบริหารในเงินกองทุนหมู่บ้านที่เข้ามาจึงทำให้มีปัญหาของคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้ามาบริหารหมู่บ้านเพราะทุกคนที่เข้ามายังไม่มีประสบการณ์การบริหารกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จึงทำให้ประสบปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการเงินกองทุน การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของสมาชิก ระบบบัญชี ขั้นตอนของระเบียบเอกสาร การประชาสัมพันธ์ พื้นฐานระดับความรู้ ระบบการทำงานของคณะกรรมการมีความซับซ้อน จากการศึกษาที่ได้ไปสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้านศรีบุญเรืองมีความกังวลหลาย ๆ เรื่องเช่น

ระยะเวลาในการกู้ยืมสั้นเกินไปกลัวชาวบ้านจะเอาเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์กลัวสมาชิกไม่จ่ายเงินที่กู้ยืมไปใช้ไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่ชาวบ้านผลิตมาจำหน่ายสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวอย่างปัญหาที่คณะกรรมการหมู่บ้านศรีบุญเรืองกำลังประสบอยู่ในขณะนี้

ผู้วิจัยและคณะกรรมการตระหนักถึงความสำคัญในการหาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบ้านศรีบุญเรืองเพื่อลดปัญหาดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพและเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

คำถามของการวิจัย

ทำอย่างไรจึงจะเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านศรีบุญเรือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านศรีบุญเรือง

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี คือตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2544 – เดือนสิงหาคม 2545

นิตยสารศัพท์

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบ

คณะกรรมการกองทุน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านศรีบุญเรืองซึ่งมี 15 คน มีอัตราส่วนชายหญิงในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน

กรรมการกองทุน หมายถึง กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนเมือง

สมาชิก หมายถึง สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน บ้านศรีบุญเรืองมี 153 คน

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หมายถึง คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หมายถึง คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านศรีบุญเรืองให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้เงื่อนไขของเวลา และการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุด

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านศรีบุญเรือง หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านใช้วิธีการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิด

